Wat zijn de effecten van specialistische logopedie op leerlingen met een meertalige achtergrond die (mogelijke) taalproblemen zoals TOS hebben?

Beantwoord door Arwen van Stigt (antwoordspecialist) en Alexander Krepel (kennismakelaar Kennisrotonde).

4 april 2023

KR. 1489

Kort antwoord

Voor de behandeling van TOS bij meertalige kinderen is enig bewijs dat ondersteuning van de taalontwikkeling in alle talen van het kind effectiever is dan de behandeling van TOS in één taal. Aannemelijk is dat logopedisten die gespecialiseerd zijn in meertaligheid hierin een uitkomst kunnen bieden, hoewel dat niet als zodanig is onderzocht. Zij kunnen mogelijk beter rekening houden met specifieke aandachtspunten voor diagnose en behandeling bij meertalige kinderen, door onder andere in de diagnose en behandeling aandacht te besteden aan alle talen die een kind spreekt.

Antwoord

Een taalontwikkelingsstoornis (TOS) is een neurocognitieve ontwikkelingsstoornis waarbij een genetische aanleg in combinatie met omgevingsfactoren leidt tot een gebrekkige taalontwikkeling bij een kind (Bishop, 2006). Er is beperkt onderzoek naar de ontwikkeling van een TOS bij meertalige kinderen en hoe die mogelijk afwijkt van een TOS bij eentalige kinderen, zo blijkt uit de reviewstudie van Kohnert (2010). Wel is bekend dat een TOS zich bij kinderen met een meertalige achtergrond uit in alle talen van het kind. Dat betekent dat tweetalige kinderen met een TOS, moeite hebben met taalverwerving in de eerste én de tweede taal (Anderson, 2012; Boerma et al., 2017; Blom et al., 2013; Cuza & Pérez-Tattam, 2015; Montrul & Sánchez-Walker, 2013).

Specialistische logopedie

Logopedisten en andere professionals die met kinderen werken hebben vaak moeite om een TOS bij meertalige kinderen te diagnosticeren, hen door te verwijzen en te behandelen. Dit blijkt uit grootschalige surveyonderzoeken onder logopedisten en professionals (Kritikos, 2003; Broomfield & Dodd, 2004; Winter, 1999). Bij meertalige kinderen wordt een TOS dan ook vaak later en slechter ontdekt dan bij eentalige kinderen en is er sprake van zowel onder- als overdiagnose (Broomfield & Dodd, 2004; Deponio et al., 2000; Bedore & Pena, 2008; Genesee et al., 2004). Dit is onder meer het geval als logopedisten en andere professionals weinig werkervaring hebben met meertalige kinderen. Ook als ze moeite hebben met het verkrijgen van een goed beeld van de thuissituatie is het lastig om een goede diagnose te stellen.

Verder ontbreken soms bruikbare instrumenten voor het beoordelen van meertaligheid (Grandpierre et al., 2018; Williams & McLeod, 2012; D'Souza et al., 2012; Rethfeldt, 2019; Teoh et al., 2018; Arias & Friberg, 2017). Professionele ontwikkeling van logopedisten en andere professionals zouden daarom een uitkomst kunnen bieden voor het beter diagnosticeren en behandelen van kinderen met een meertalige achtergrond en een mogelijke TOS. Het inzetten van logopedisten die gespecialiseerd zijn in meertaligheid noemen we hierna specialistische logopedie.

Aandachtspunten diagnose van TOS bij meertalige kinderen

Om een mogelijke TOS te diagnosticeren bij een kind dat meerdere talen spreekt, is het van belang om aandacht te hebben voor alle talen die een kind spreekt. Als een tweetalig kind bijvoorbeeld taalproblemen heeft in het Nederlands, is het belangrijk om een onderscheid te kunnen maken tussen een taalachterstand in het Nederlands (bijvoorbeeld door te weinig blootstelling) of een daadwerkelijke taalstoornis zoals een TOS. Het is daarom van belang om bij de diagnose van taalproblemen de taalvaardigheid van alle talen die een kind spreekt te testen, en hierbij ook rekening te houden met taalomgeving van een kind. Er zijn diverse instrumenten ontwikkeld voor en door specialistische logopedisten om kinderen te diagnosticeren in alle talen die ze spreken (Blumenthal, 2012; Rethveldt et al., 2020). De instrumenten zijn bedoeld voor logopedisten die werken met meertalige kinderen met mogelijke TOS (Blumenthal, 2012; Rethveldt et al., 2020). Er is niet specifiek onderzocht of gespecialiseerde logopedisten deze diagnose beter uitvoeren dan logopedisten die niet gespecialiseerd zijn in meertaligheid.

Naast het testen van de taalvaardigheid in meerdere talen, is het bij een TOS-diagnose bij meertalige kinderen ook belangrijk om het proces van taalleren in kaart te brengen. Uit recent onderzoek blijkt dat dynamische assessments effectief zijn om de taalontwikkeling van meertalige kinderen in kaart te brengen. Dynamische assessments zijn gericht op het *proces* van taalontwikkeling van een kind, bijvoorbeeld door te meten hoe snel een kind nieuwe woorden leert. Dynamische assessments zijn bedoeld voor het identificeren, en onderzoeken van de oorzaken van abnormale taalontwikkeling bij meertalige kinderen met mogelijke TOS (MacLeod & Glaspey, 2022; Orellana et al., 2019). In vergelijking tot andere diagnostiek blijkt dynamische assessment onder andere minder bevooroordeeld over voorkennis van de taal waarop getest wordt (MacLeod & Glaspey, 2022).

Behandeling van TOS bij meertalige kinderen

Ook bij de behandeling van TOS lijkt het van belang om aandacht te hebben voor alle talen die een kind spreekt, hoewel hier nog weinig onderzoek naar is gedaan. In een aantal studies zijn positieve effecten gevonden van interventies waarbij alle talen van een meertalig kind met TOS tegelijkertijd ontwikkeld worden (Gutierrez-Clellen, 1999; Kohnert, 2010; Restrepo et al., 2013; Thordardottir et al., 1997; Tsybina & Eriks-Brophy, 2010). Dat gebeurt enerzijds met interventies waarin meerdere talen van een meertalig kind gecombineerd ontwikkeld worden, bijvoorbeeld met vertaaloefeningen (Gutierrez-Clellen, 1999). Anderzijds zijn interventies onderzocht waarin meerdere talen van een meertalig kind afzonderlijk ontwikkeld worden (Kohnert, 2010; Restrepo et al., 2013; Thordardottir et al., 1997; Tsybina & Eriks-Brophy, 2010). De resultaten zijn positief, maar deze studies zijn kleinschalig. Van deze interventies is niet onderzocht of ze effectiever zijn als ze worden ingezet door een specialistische logopedist, al is het aannemelijk dat specialistische logopedisten een voordeel hebben om TOS in meerdere talen te behandelen, aangezien ze zijn gespecialiseerd in meertaligheid.

Geraadpleegde bronnen

Anderson, R. (2012). First Language Loss in Spanish-Speaking Children. Patterns of Loss and implications for clinical purposes. In B. A. Goldstein (Ed.), *Bilingual language Development and Disorders in Spanish-English Speakers* (2nd ed., pp. 193-213). Paul H. Brookes Publishing Co.

Arias, G. & Friberg, J. (2017). Bilingual language assessment: contemporary versus recommended practice in American schools. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, *48*(1), 1–15.

Bedore, L. M., & Peña, E. D. (2008). Assessment of bilingual children for identification of language impairment: Current findings and implications for practice. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, *11*(1), 1-29.

Bishop, D. V. (2006). What causes specific language impairment in children? *Current Directions in Psychological Science*, *15*(5), 217-221.

Blom, E., De Jong, J., Orgassa, A., Baker, A., & Weerman, F. (2013). Verb inflection in monolingual Dutch and sequential bilingual Turkish–Dutch children with and without SLI. *International Journal of Language & Communication Disorders*, *48*(4), 382-393.

Blumenthal, M. (2012). *Richtlijn multidisciplinaire (spraak en taal) diagnostiek van meertalige kinderen met of zonder gehoorverlies*. Kentalis.

Boerma, T., Wijnen, F., Leseman, P., & Blom, E. (2017). Grammatical morphology in monolingual and bilingual children with and without language impairment: the case of Dutch plurals and past participles. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, *60*(7), 2064-2080.

Broomfield, J. and Dodd, B. (2004). Children with speech and language disability: Caseload characteristics. *International Journal of Language & Communication Disorders*, *39*(3), 303-324.

Cuza, A., & Pérez-Tattam, R. (2016). Grammatical gender selection and phrasal word order in child heritage Spanish: A feature reassembly approach. *Bilingualism: Language and Cognition*, *19*(1), 50-68.

D'Souza, C., Kay-Raining Bird, E. & Deacon, H. (2012). Survey of Canadian speech–language pathology service delivery to linguistically diverse Clients. *Canadian Journal of Speech-Language Pathology and Audiology*, *36*(1), 18-39.

Deponio, P., Landon, J., Mullin, K., & Reid, G. (2000). An audit of the processes involved in identifying and assessing bilingual learners suspected of being dyslexic: A Scottish study. *Dyslexia*, *6*(1), 29-41.

Genesee, F., J. Paradis & M.B. Crago (2004). *Dual language development and disorders*. Brookes.

Grandpierre, V., Milloy, V., Sikora, L., Fitzpatrick, E., Thomas, R., & Potter, B. (2018). Barriers and facilitators to cultural competence in rehabilitation services: A scoping review. *BMC Health Services Research*, *18*(1), 1-14.

Gutiérrez-Clellen, V. F. (1999). Language choice in intervention with bilingual children. *American Journal of Speech-Language Pathology*, *8*(4), 291-302.

Holowka, S., Brosseau-Lapré, F., & Petitto, L. A. (2002). Semantic and conceptual knowledge underlying bilingual babies' first signs and words. *Language learning*, *52*(2), 205-262.

Kohnert, K. (2010). Bilingual children with primary language impairment: Issues, evidence and implications for clinical actions. *Journal of Communication Disorders*, *43*(6), 456-473.

Kritikos, E. (2003). Speech-language pathologists beliefs about language assessment of bilingual/bicultural individuals. *American Journal of Speech-Language Pathology*, *12*(1), 73-91.

MacLeod, A. A., & Glaspey, A. M. (2022). Dynamic assessment of multilingual children's word learning. *International Journal of Language & Communication Disorders*.

Montrul, S., & Sánchez-Walker, N. (2013). Differential object marking in child and adult Spanish heritage speakers. *Language Acquisition*, *20*, 109-132.

Orellana, C. I., Wada, R., & Gillam, R. B. (2019). The use of dynamic assessment for the diagnosis of language disorders in bilingual children: A meta-analysis. *American Journal of Speech-Language Pathology*, *28*(3), 1298-1317.

Patterson, J. L. (1998). Expressive vocabulary development and word combinations of Spanish-English bilingual toddlers. *American journal of speech-language pathology*, *7*(4), 46-56.

Patterson, J. L. (2000). Observed and reported expressive vocabulary and word combinations in bilingual toddlers. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, *43*(1), 121-128.

Restrepo, M. A., Morgan, G.P. & Thompson, M. S. (2013). The efficacy of a vocabulary intervention for dual-language learners with language impairment. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, *56*, 248-265.

Rethfeldt, W. S. (2019). Speech and language therapy services for multilingual children with migration background: A cross-sectional survey in Germany. *Folia Phoniatrica et Logopaedica*, *71*(2-3), 116-126.

Teoh, W.Q., Brebner, C. & McAllister, S. (2018). Bilingual assessment practices: challenges faced by speech–language pathologistsworking with a predominantly bilingual population. *Speech, Language and Hearing*, *21*(1), 10-21.

Thordardottir, E. T., Weismer, S. E., & Smith, M. E. (1997). Vocabulary learning in bilingual and monolingual clinical intervention. *Child Language Teaching and Therapy*, *13*(3), 215-227.

Tsybina, I., & Eriks-Brophy, A. (2010). Bilingual dialogic book-reading intervention for preschoolers with slow expressive vocabulary development. *Journal of communication disorders*, *43*(6), 538-556.

Williams, C. J., & McLeod, S. (2012). Speech-language pathologists' assessment and intervention practices with multilingual children. *International Journal of Speech-Language Pathology*, *14*(3), 292-305.

Winter, K. (1999). Speech and language therapy provision for bilingual children: Aspects of the current service. *International Journal of Language & Communication Disorders, 34*(1), 85-98.

Meer weten?

Siméa

Richtlijn logopedie bij taalontwikkelingsstoornissen.

JGZ Richtlijn Taalontwikkeling

Kennisrotonde (2018) Wat zijn adviezen en aandachtspunten voor rekentaal bij jonge kinderen met een taalontwikkelingsstoornis?

Kennisrotonde (2017) Kan muziek(onderwijs) kinderen met taalontwikkelingsstoornissen helpen hun taalvaardigheid te verbeteren?

Over deze vraag

Opgesteld door:	Arwen van Stigt (antwoordspecialist), Alexander Krepel (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	Logopedist
Onderwijssector:	Primair onderwijs
Trefwoorden:	Taalontwikkelingsstoornis, meertaligheid, logopedie, ondersteuning van leraren
Referentie:	Kennisrotonde. (2022). *Wat zijn de effecten van specialistische logopedie op leerlingen met een meertalige achtergrond die (mogelijke) taalproblemen hebben?* (KR. 1489).

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.